

ådömdt är, men, om de det icke förmå, hvilket dock tillika lagligen styrkas skall, derföre eller ock för deras personer ställa borgen af tvenne Löftesmän, som begge för en och en för begge borga, samt hvilkas vederhäftighet och egenhändiga underskrift är af någon i orten varande Embetsman besannad; öfver fullgörandet hvaraf, så ock om den dag då de af detta Utslag del erhållit, bevis bör i hufvudskrift fogas vid underdåniga besvären, derest desamma till profning i nåder upptagas skola. År och dag, som förr skrifvet står.

På Kongl. Krigs-Hof-Rättens vägnar:

ERNST VON VEGESACK. (L. S.)

HENR. ARGILLANDER.

J. F. INGMAN.

Utslag emellan Krigs-Fiskals-Emb:it för Landt-Arméns ärenden å ena samt Öfversten Ulfsparre och Löjtnanten Friherre Falkenberg m. fl. å andra sidan.

Förestående Afskrift vara med Originalen lika lydande, intygar

G. GERINGIUS,

Kongl. Krigs-Hof-Rättens
Aktuarie.

Tankar öfver det lilla ordet: — Man.

I Lockes förträffliga afhandling om menskliga förståndet, är kapitlet: *om missbruk af ord*, ett af de bästa. De exempel han anför, bestå i allmänna och abstrakta benämningar i moral eller metafysik, bakom hvilka villfarelsen kan ganska beqvämt gömma sig, såsom: *vishet: rykte: namnkunnighet: rättvisa: utsträckning: själ: form: ande: materia: o. s. v.*; men det tyckes vara ändå besynnerligare, att ett alltför vanligt och hvardagligt uttryck kan beständigt förvilla oss till de bedröfligaste misstag, förgifta vårt språk och blifva en gissel i Societeter. Allt detta sker genom det eländiga, enstafviga, ordet: *man*. För de missbruk, som Locke säger ske med *ord*, är ordet: *man* allrämest blottstaldt; ty det får vanligen en större utsträckning, än det rätteligen borde äga.

Man säger: man vet: man tror. Så uttrycka sig de talande och

skrifvande, och vilja vanligen, genom detta *man*, gifva styrka åt deras egen mening. För att således gifva åt detta *man* så mycken vikt som är möjlig, så förstå de derunder det största möjliga antal af personer. Och hvartill skulle det väl tjena dem, när de vilja ljuga och förtala, om de inskränkte ordet *man* till *en* eller några få personer? Nej — *man* betyder Staden, Landet, hela Europa, ja äfven hela världen. En dålig författare berättar, t. ex., att *man* försäkrat honom, det hans arbete förtjenar tryckas: en bitlysten recensent (se Journalen för L. och Th.) nyttjar den här frasen: *man* känner redan författarens manér: *man* har länge, ända till afsmak, läst, o. s. v. En afundsjuk Theater-criticus, som gerna hade lust att trampa ned en allmänt omtyckt pjäs, låter trycka: *man* stampade, *man* gäspade, *man* hvisslade o. s. v. Skall författarens goda namn och rykte, hans heder och moralité äfven angripas, så heter det: *man* säger, *man* har hört, *man* hviskar sinsemellan, och dylikt. I alla sådana fall vill ordet *man* betyda största delen af Riket, ehuru den dålige författaren vet ganska väl, att bara ett par af hans skol kamrater berömt hans arbete, ehuru Journalisten vet ganska väl, att det blott är *hans* förskämda galle, som framkläckt ordet *man*, ehuru Theater-criticus helt ensam stampat och hvisslat, och ehuru bakdantaren blott ur sitt eget hjertas pöl framsprutat sina smädelser. Men sådane Herrar veta ganska väl med sig sjelfva, att deras egen autoritet icke kan imponera på publiken, då deremot ordet *man* är lika så tjenligt som Didos oxhud. Det kan skäras i så många remmar, att man kan innesluta hela Europa dermed.

För att än mera öka effekten af ordet *man*, plägar man ofta tillägga ordet: *allmänt*. *Man* säger *allmänt*, att den Försten, den Ministern är ett mönster af nåd och rättvisa. Så uttrycker sig en smickrare, ett Förstens eller Ministerns kreatur, som kanske piska landet med jernris, men låta kreaturet äta af de smulor, som falla från deras bord. *Man* lefver här ganska lyckligt, säger en rik slösare. *Man* amuserar sig rätt bra på den balen, läspar en ung och vacker flicka, som alla tycka om. *Man* finner på de Italienska värdshusen

alla slags bekvämligheter, försäkrar en namnkunnig fotgångare; men hvar och en förstår med *man* sitt eget *Jag*, ty under slösarens fester släss tiggaren med hundar om ett utkastadt ben: i flickans assemblé-sal ha $\frac{2}{3}$ af gästerna odrägligt ledsamt, och på de Italienska värdshusen får man hvarken hvila eller mat, så framt man ej är *mycket* trött och *mycket* hungrig.

På ett alldeles nytt sätt kunna våra samtida använda detta *man*, såsom ett pläster för ett sargadt Fosterland; och i stället att det, i de förr anförda exemplen, betyder en stor mängd af människor, betyder det, i detta fall, egentligen *ingen*, icke en gång den, som nyttjar det. *Man* behöfde nya former — är en fras, som höres öfverallt; men om ingen behöfde *nya former*, så är det blott ett tröstande talesätt, ungefär som då en mor, hvars enda barn blifvit dött, erinras af faddrarna, att — alla människor måste dö.

Men, det är icke blott vid så högtidliga tillfällen, som ordet *man* nyttjas. Damerna nyttja det för att ursäka de galnaste moder. «Det är icke anständigt, min vän (säger mannen till sin hustru), att skylta bröstet så litet.» Hon svarar tappert: «hvad skall *man* göra? *Man* kan väl icke göra sig utmärkt?» Lockarne hänga ju ned i ansigtet på dig, som på en pudel? *Man* brukar så nu. Och hvem menar väl frun här med *man*? — Naturligtvis hela den kvinnliga fina världen. Men hvad är den, vid närmare påseende? Kanske en glädjeflicka, eller en nipperhandlerska, eller en ensam narr, som satte ett osmakligt mod i svang, ofta för att dermed dölja ett kroppsslyte. Så ungefär lär en dame, med fläck på ögat eller utslag i pannan, först kommit på det infallit, att härma sin lilla lejonklippta hund och hänga fullt hela ansigtet med korkskrufvar. En annan, med den skönaste panna och de klaraste ögon, gör prof på samma sätt; ty — *man* brukar så.

Man gör också damerna rätt betydliga tjänster, när de ha lust att kasta skugga på någon af sina vackra medsystrar. «*Man* säger, att den och den kurtiserar henne: *man* påstår att hon icke är sin man trogen: *man* talar om förargliga uppträden, som förefallit.» Här

betyder *man* vanligēn blott den *ena* damen, som förer ordet och lånar Allmänhetens röst åt sin elakhet.

Tidningsskrifvare betjena sig äfven af det beqväma *man*, när de icke kunna eller våga uppgifva sina källor. *Man* tror sig veta: *man* har fått höra: *man* förundrar sig, o. s. v. Det löjligaste härvid är utan tvifvel, att Allmänheten, som alldeles icke skulle sätta någon tro till korrespondenten, i fall de kände honom, tror helt blindt på *man*, och återopar sig *man* utan betänkande. En gammal *man* förebrädde Grekerna, att de icke kunde uttala ett visst ord, och derföre blifvit slafvar; men hvad skulle han säga, om han nu vore vittne dertill, att flera millioner slafvar lystra till ordet *man*: att tusen hofstreck ske, emedan *man* gillar dem, och att oändligt mycket godt underlåtes, blott derför att folk fruktar för hvad *man* skulle säga derom? En soldat stod en gång ensam en mörk natt på en förpost: han hörde ett fiendtligt detachement komma, började genast göra larm, ändrade målföre i hvart ögonblick, ropade än Peter, än Mikael, än Milo, att taga till vapen, och lyckades verkligen så, att fienden trodde förposten vara starkt försvarad, och drog sig i all tysthet tillbaka. Samma knep nyttja äfven de, som beständigt föra *man* i munnen, blott med den skillnad, att de sjelfve äro den angripande delen, och Publiken blir illa vid för de många rösterna, som ropa emot ifrån *man*, ehuru hela det förskräckliga *man*, när det betraktas litet närmare, vanligen är en enda skurk, eller en enda narr, till ex. . . .

Den som underlåter en god gerning, blott för den frågan: hvad skall *man* säga derom? gjorde rätt klokt om han anatomiserade *man* något litet, och framställde frågan på följande sätt: hvad skall Hr A, Hr B, Hr C säga derom? Då skulle han nästan alltid finna, att dessa Herrars omdöme, hvilka tillsammanstagne utgöra *man*, äro för honom af noll och intet värde, och att han endast varit rädd för mörkret, hvori spöket: *man* smyger omkring.

Men det gifves likväl särskilta fall, då *man* tages i en ganska inskränkt bemärkelse, t. ex. då talet är om Höga personer, hvilkas

namn det antingen vore farligt eller odelikat att uttala. «*Man* har gjort ett dumt eller dåligt streck: *man* är mycket svag eller mycket dum» Då hör *man* liksom till de tullfria tankarna, och åhöraren förstår aldrig Allmänheten derunder. *Man* nyttjas äfven af en förnämare mot en ringare: af en lärare mot sin elev, när han hvarken vill nyttja *han* eller *du* eller *hon* eller *ni*, och då betyder det åter blott en enda person, hvilken ett dumt högmod gerna, om möjligt vore, skulle vilja än mer förakta. Man hör till och med ordet *man* nyttjas af likar, men det förutsätter alltid ett högmod, som i det fallet är alldeles olämpligt. Meningen är: du är egentligen, emot *mig*, alldeles *ingen* person, utan blott ett tvetydigt väsen, som jag icke vet hvad jag skall kalla.

Det vore önskligt att det fördömda *man* blefve alldeles bannlyst ur språken; men derigenom skulle mången förlora $\frac{3}{4}$ af sina idéer och samtal; ty hvad skulle han göra, om *man* begärte börgen för hans berättelse, eller *grunder* för hans meningar, och om det hjälprika *man* icke vidare stode honom till tjänst?

Fråga.

Om, i ett mål hos något af Rikets Collegier, en Part skulle anhålla, att målet icke skulle företagas, utan i närvaro af Collegii President; så frågas: om denna anbållan är en så klar missfirmelse mot Collegii Ledamöter och ett så gifvet misstroende till deras rättvisa, att den förtjenar beläggas med 33 R:dr 16 sk. i böter?

N:o 89 och 90.

Trompeten

eller

Krigsförklaring emot allt ondt.

Fredagen den 31 Juli 1812.

Lord B — tils Tal i Öfverhuset, då man i 18:de seklet i sjelfva England förblindade sig, och satte Tryckfrihetens helgd, nytta och värde i fråga.

(Öfversättning från Engelskan.)

Jag förmodade aldrig, Mylords, att öfverlefva den dag, då ett dylikt ämne, som detta, blefve satt i fråga, än mindre att det skulle ventileras med häftighet och hotelser. Under fem Regenters tid har jag öfvervarit de allmänna ärendena; men aldrig har jag förr än nu hört den tanken väckas inom Engelska Parlamentet, att tryckfrihetens inskränkande skulle vara ett befordrings-medel till Nationens säkerhet och frihet. Nu hör jag det likväl; men med en så mycket mer opartisk förundran, som jag af en så stor National-förlust numera ej kan vidkännas annat, än den fruktlösa smärta deröfver, som synes vara min sista ålderdom förbehållen. Tillåten mig likväl att besvara de inkast, som göras emot denna vår heliga rättighet. Torde hända kan jag ännu öfvertyga någon, och förekomma det hotande onda. Jag har någon rätt att bli hörd: jag är för gammal att vara entusiast; ett halft sekel har gifvit mig erfarenhet; och om jag än skulle blottställas för äfventyr, så äro likväl mina återstående dagar

för litet värda, för att värdas högre än Englands frihet och min egen öfvertygelse.

Man säger, att «så länge friheten qvarstår, att trycka allt, upprifves den monarkiska enheten: Stats-hemligheterne kunna aldrig förvaras: alla negociationer uppenbaras i förtid: alla ministeriela planer förlora sin verkan, efter de ej hinna till mognad förr än de undergått hela den talrika, halfkunniga och egennyttiga hopens granskning: ingen enda författning får vara fredlyst för falska omdömen: ingen Minister, icke Konungen sjelf, för beskyllningar och försmädelser; med ett ord: lagar, gerningar, afsigter och personer blifva ämnen för pasquiller, för dumdristiga satirer eller för ovett: sederne lida genom uppblandning af sjelfkloket, bitterhet och våld, «som utan förbehåll fästa sig vid hvarje medborgares karakter: Regerings-sättets grundvalar äfventyras i hvarje ögonblick för den regerings-sjukes anläggningar, och religionens sanningar blottställas för «fantastens utsväfningar och ateistens förtydning.»

Detta allt hör jag uppräknas såsom tryckfrihetens uppenbara olägenheter, och ett starkt bearbetande röjes, att, genom tryckfrihetens inskränkande, dana ett lyckligt Stats-lugn, hvari medborgaren, skild både från upplysning och sättet att den ernå, skulle så mycket mer värdera sin medborgerlighet, som han lefde mer oskyldig och mer obekymrad, lycklig i proportion af sin overksamhet, och värdad af en billig och ostörd Regering.

Men, jag har en helt annan slutkonst, Mylords. Af allt hvad till vederläggning af tryckfrihetens nytta blifvit anfördt, synes mig den ena hälften vara dess missbruk, och den andra blotta sofismer. De förre åtfölja allt menskligt utan undantag, af hvad beskaffenhet det vara må: vi söka förgäfves godt eller ondt: vi finna aldrig annat än bättre och sämre. Men, då jag ingalunda nekar möjligheten af missbruken, medgifver jag därför icke, att de äro mer vådliga, än deras källa är nyttig och välgörande. Olägenheterne af tryckfrihetens inskränkning äro långt mer fruktansvärde, och förmånerne af dess bestånd långt större, än dess missbruk. Jag har vid många till-

fällen erfarit denna sanning, och om jag äfven nu kan bevisa den, så lofven, Mylords, lofven England och eder sjelfva, att låta öfvertygelsen inträda i edra sinnen, och låten icke det Engelska ädelmodet, inför Europas ögon, missledas af en förhastad slutkonst.

Hvad är tryckfriheten, Mylords, när den betraktas till sina moraliska och politiska följder? Ej medborgarens frihet att *trycka*; men den, att genom trycket *meddela sina tankar*. Den förra är, förutan den sednare, ett *dödt* medel; den hör alltså icke till vår öfverläggning; utan när vi här nämna tryckfriheten, förstå vi dermed endast rättigheten att yppa *allt* hvad man tänker. Till vidare ljus i detta ämne böra vi också förutsätta 2:ne sanningar, neml. att ju större utspridningen är af tankar och begrepp, ju större och allmännare är upplysningen; och ju större bristen är i den förra, ju större är också okunnigheten. Det ankommer således att noga beräkna både upplysningens och okunnighetens olägenheter och nytta. Låtom oss då till den ändan först fråga erfarenheten: låtom oss kasta ögonen på de betydligaste Stater, hvilkas historie kommit till vår kunskap: alla skola bevittna, att Folken varit sälla och mäktiga i mån af sin upplysning, och tvertom; ty under okunnigheten var de tänkandes antal minst och svagast, men kände ensamt tyngden af sitt öde. Osällheten är också ett tillstånd, hvori man sällan kan lida någon annans sällhet; och det är dessutom lättare att vara nedrig, än att uthärda ett oupphörligt förtryck.

Skulle väl någon, som rätt insett omvexlingen och inflytelsen af mörker och ljus i Europa, vilja önska medeltiden tillbaka, i utbyte mot den närvarande? Jag slutar deraf, att intet tillstånd kan vara förskräckligare för ett folk, än okunnighetens: att upplysningens olägenheter och missbruk ej allenast äro mindre vådliga än okunnighetens, utan ock mindre betydliga än upplysningens förmåner; och att, då det tillika är enligt med naturen af upplysning och okunnighet, att endera alltid måste stiga och den andra falla; så är det den förra som skall understödjas, och den sednare som skall störtas. För 300 år tillbaka kunde ingen förutse den grad af upplysning,

som Engelska Folket nu äger, och ingen af oss har hittills rönt; hvarken att upplysningen aftagit eller stadnat. Så länge är det också sannolikt, att hon ännu kan förökas; och lika så troligt detta är, lika så troligt är det också, att hennes fortgång ej stäckes förr än af förnuftets yttersta gräns, så framt Staternas förvaltningar lemna henne i fred åt den förökningskraft hon en gång fått. Undervisningen i allmänna lärohus är af en vidsträckt inflytelse; men långt ifrån att vara tillräcklig. Den tager alltid sin *ton* efter Regeringen, och är ett amphibium, lika nära slägt med okunnigheten som med upplysningen, allt efter Stats-omständigheternas omvexling. Det enda medlet af en oinskränkt och säker verkan, är *friheten att tala, skriva och trycka allt hvad man tänker eller vet*. Hvilka hinder visa sig häremot? — Okunnigheten, som tänker intet: halfkunnigheten, som tänker miste: regerings-begäret, som oupphörligt sträfvar efter mera makt, och alltså vill undandölja för Folket dess *verkliga* intresse, eller också visa det ett *falskt*: Statens vidd, som gör, att upplysningen antingen ej hinner fram till alla, eller ock kommer uppblandad: öfverflödet, som gör penningen till det högsta goda; och ändtligen umgänget med främmande folkslag, som åstadkommer en beständig förvirring i seder och tänkesätt. Hos oss äro dessa hinder mindre betydliga, än i något annat Rike; men hvarföre? Jo derfor att hos oss äger hvar och en frihet att uppenbart säga för några millioner menniskor: «*Detta är ert intresse: detta åter icke: der har Regeringen misstagit sig: der lägges försåt för friheten: der sitter en egennyttig, der en oklok, Embetsman; här glömmas en klok och rätt-sint: den inrättningen skämmer sederna: den Lagen kränker äganderätten: den Traktaten förstör handeln: det Förbundet undergräver «*vår sjelfständighet*» m. m. — och derfor att allt detta äger också hvarje individ lika rättighet att, inför samma antal medborgare, offentligen vederlägga. Låtom oss ej, Mylords, undanrycka upplysningen detta enda stöd; ty *hon* ger öfvertygelse: *denna* ger sinnesstyrka: *hon* åter ger frihet; *denna* ger dygder och välmåga, och *dessa* ge sjelfständighet och sällhet. Men, när upplysningen faller, så faller*

också friheten: då blir man vankelmodig, och då minskas hoppet att uppehålla och förbättra: utan att hoppas, minskas intresset, ledsnaden intager alla sinnen; håglösheten motar industrien; lättjan föder lasterna; då blir det personligen nyttigt att vara okunnig och känslolös; men då är också Samfundsbandet upplöst: Fäderneslandet blir ett tomt namn: de kallsinnige kloke insvepa sig i ett overksam lugn; de ädelsinnade fly, om ett friare land är till på jorden, och för de öfriga är det likgilltigt, under hvad himmel de träla. Ett sådant folk är antingen förtryckare eller förtryckt: uti intetdera fallet varaktigt; men i begge händelserna lika djuriskt och lika osällt.

Det är sant, Mylords, att så länge man kan bevara tryckfriheten, är icke friheten i våda; men så länge man ännu inom en Corps af Lagstiftande Makten kan sätta tryckfrihetens nytta i tvifvelsmål, så länge är ej heller friheten fridlyst för anfall; ty jag kan icke skilja tryckfriheten från upplysningen, och icke upplysningen från friheten. Detta företag är en snara, utlagd af en förborgad *arbitrar* regerings-sjuka; men det är ett fåfängt försök, att vilja inbilla Engelska Folket, att tankefriheten icke är en allmän rättighet. Engelska Nationen vet nog, att samma rätt naturen gifvit den mäktige, att lefva, äga, tänka och yttra sig, samma rätt har hon också gifvit den svage; och att, då ingenting kan förbjudas den mäktige, är det just till skydd för den svages rätt, som Samhällen blifvit stiftade; samt att den, som bortskänker friheten att yttra sig öfver den väldiges företag, hetager sig sjelf både möjligheten att utmärka dem, som kränka personliga och egendoms-rätten, och möjligheten att mota och afstyra dem. Tryckfrihetens inskränkning är således icke Folkets tanke: den kommer ej heller från Konungen. Våre Regenter anse numera för en afgjord sak, att de böra vara redskap för vår frihet. Det är aldrig en Konungs nytta, och borde aldrig vara hans nöje, att regera öfver ett okunnigt folk; ty der har enskiltas ärelystnad lika godt spel som Monarkens: der fattas hvarken Jesuiter eller Ravallacker, äfven emot en mild Henrik IV; men der fattas allmänt begrepp, skicklighet och åhåga att understödja Regentens nyttiga af-

sigter. En ädelsinnad Regent påminner sig hvarje ögonblick, att han besitter ett rum, der menskliga svagheten är på en gång friast och farligast: der man mest synes och minst ser: der man ingenting vet, som man ej *vill* veta, och der den nakna sanningen göres misstänkt. Hans egen värdighet kräfver också Folkets råd; ty hvilken annan befordrar mörkret, än den, som har skäl att frukta ljuset? Hvem har dessutom rätt att upplysa, om icke Folket? När är Folket någonsin obilligt, om det obehindradt får upplysa? och när är någonsin en allmän klagan eller ett allmänt missnöje fullkomligen ogrundadt? Snart eller sent upplyfter tiden den slöja, som betäcker Regenters gerningar, och i esterverldens dom blir alltid den störst, som närmast tänkt lika med sitt Folk, och som, då Folket framburit sin klagan, ej blygts att rätta ett misstag. Jag bör tro, att vår Konungs tänkesätt är inrättadt efter dessa grunder: jag fritager honom alltså från uppfinningen af förevarande projekt; men en del af dem, som omgifva honom, dem anklagar jag, Mylords, och j veten sjelfve, om jag behöfver nämna dem. Detta är ej det första tillfälle, då vi finna nöjet att regera vara större *bredvid*, än på Thronen, och då begäret att i andra rummet figurera liksom i det främsta, icke alltid antager ett grannlaga val af medlen. Men det är beklagensvärdt, att fria menniskor, satte i stora Embeten, der de kunna göra betydlig nytta, hellre välja en *tillgjord* storhet, grundad på medborgares osällhet, än de mottaga den *verkliga*, när det kostar så litet att vara rättsint. Från dessa oförsynta tjenste-andar, som tala så mycket om den monarkiska enheten, om ministeriela planer, negociationer, operationer, och som skulle anse sig hafva allt väl beställt, om de kunde reducera hela den politiska machinen till ett hjul, det de sjelfve uppdrogo, från dessa, säger jag, hafva vi alla underrättelserna om tryckfrihetens missbruk, med äfven så mycken hetta och försåtlig het framställda, som det behöfves liten urskillning, att *icke* frukta dem; och från dessa äro alla anfall på friheten mer vådliga än man tror; ty de utlægga sina nät i skuggan.

I sanning, Mylords, skulle jag lätt draga larven af dessa Her-

rar, om jag äntligen ville ingå i detalj af de föreburna missbruket, på hvilkas verklighet jag har skäl att tvifla. Man säger, att tankar, gerningar och personer tadlas och svärtas af halfkunniga och försmädare. Jag försvarar hvarken oklokheten eller pasqviller; men jag anser dem endast såsom oundvikliga törnen på vägen till klokhet och vett: de utrotas i brist på tjenlig jordmån och skötsel, ju mer upplysningen blir allmän: ett Folk, som är vandt att tänka och dömma, åtnöjes ej med små, flygtiga angifvelser: det fordrar bevis för att öfvertygas, och, i alla fall, ju större mängden är af dessa skrifter, desto mindre göres afseende på dem. Det bör också anmärkas, att icke allt är pasqvill, som skrives i pasqvill-stil, och vi kunna vara öfvertygade, att man skulle mindre frukta dem, om de mindre träffade sanningen. Frukta att orättvist lida för en nyttig sanning, om hon framställes naken, gör att man tillgriper allegorien, diktar namn åt personer, och flyttar scenen till ett annat sekel och till en annan verldsdel. Detta är icke något ondt: det är ganska ofta den enda utvägen att upplysa och varna Folket; men det kallas pasqvill, emedan det stöter vissa ärelystna förtryckare. Dessutom: samma vapen, som tryckfriheten ger den halfkunnige och illvillige att anfälla, samma vapen ger hon också den anfallne, att försvara sig eller förekomma anfall. Dären, ej den kloke, må påstå, att Nationen fäster sig mer vid smädelsen än vid försvaret. Mycket farligare förföljelser vore att befara, om hvilken som helst, understödd af makten, kunde i hemlighet göra anläggningar emot en rättsint medborgare, utan att behöfva frukta för den allmänna rösten. Man säger, att den fria utspridningen af tankar ger mer styrka åt bitterhet, hämd och våld. Detta händer; men deraf förvärras icke sederne i allmänhet. Man besinnar ej, att en lika stark drift gifves äfven åt de *ädla* passionerna, och att dessutom bitterhet, våld, hämd, ombyta namn efter sina orsaker, och efter dens egennyttas som nämner dem. Ingenting händer oftare, än att den förtryckte kallas bitter, den rättvise veldig, och förföljare den, som önskar straff öfver en mäktig missdådare; men det se vi också dagligen, att i samma

mån man häftigt ifrar emot ränker och laster, i samma mån är man också en oböjlig försvarare af sanning och dygd, och att för öfrigt den öfverdrift, hvori passionerna kunna försättas, alltid lägger sig, ju mer erfarenhet och upplysning tilltaga.

Nej, Mylords, låtom oss ej lägga det ringaste band på tryckfriheten. Det är ej ett sådant exempel England bör gifva det öfriga Europa. Icke är lägligheten för mensklige svagheters utsväfningar det testamente vi böra lemna tillkommande Regenter: icke tystnad och trældom det arf, som våre efterkommande ha rättighet att fordra af oss. Och hvartill skulle det väl tjena? Kunna vi lika hastigt verka glömska som tystnad? Kunna vi ens i vår listid skylta oss för våra medborgares rättvisa förbannelser? Nej — om vi skola efterlemna ett rykte, så skall det ej vara ett sådant, som vinnes genom förhastande. Okunnigheten är, utan vårt bifall, nog arbetsam att utbreda sin dimma. Nog olyckor har hon tillförene dragit öfver detta Rike; nog blod har sjelfva upplysningens seger kostat oss. Det är tid att njuta dess frukter, och — efter så många grymma tidehvarf — skulle väl friheten nu vara oss en börda?

Anmärkning.

Man vill draga försorg, att Hr Carl Reutererons och några andra Memorialer af samma tendens äfven bli införda i Engelska tidningar, på det Engelska Nationen måtte öfvertygas, att Svenska National-Representanterne äro de Engelska öfverlägsne i *verklig* patriotism, i tankekraft, i stil, i oveldighet och i sunda logiska slutsatser, samt att Lord B — ths ofvanstående och hittills så mycket berömda tal likväl vida öfverträffas af våra Svenska Riksdags-memorialer af bättre sorten, till och med af dem, hvilkas författare äro Militär-personer, och hvilka memorialer, ehuru i en helt annan väg än Lord B — ths, så manligt och värdigt itra för frihet, för sjelfständighet, för sanning, för upplysning, för religion, för oordningars utrotande och för National-karakterens förbättring, på ett sätt, som ostridigt väcker samtidens förundran och efterverldens eviga erkänsla för de varningar, den genom dessa memorialer får inhämta, och för de ädelmodiga omdömen der fällas öfver samtidens författare.

STOCKHOLM, Tryckt hos CARL DELEN.

N:o 91 och 92.

Trompeten

eller

Krigsförklaring emot allt ondt.

Tisdagen den 4 Augusti 1812.

Förklaring till Herr Baron Jacob Cederström.

(Insänd.)

Af Dagligt Allehanda N:o 168 har jag erfarit, att Herr Baron funnit sig missnöjd med mina i Skandinavien införda anmärkningar emot en skrift, kallad *Militäriskt A B C*, till hvilken Herr Baron nu säger sig vara författare. Det är mig okänt att så skett; men ännu mer okänt att en så beskaffad skrift just i denna tidpunkt utkommit. Uppgiften af Herr Barons namn torde kanhända, såsom han sjelf tror, vara ett slags vederläggning af de misstankar, som hos läsaren kunde uppstå om afsigtens renhet; men denna uppgift kan deremot alldeles icke förbättra hvarken tankarna eller framställnings-sättet i den klandrade skriften. Jag är långt ifrån den förmätenhet, att tro *mitt* blotta namn kunna i bevisningsväg ensamt göra samma stora effekt, som Herr Barons, ehuru mitt obetydliga namn ännu torde kunna, (kanhända mer än Herr Baronens eget,) väcka någon grundad farhåga hos Regeringens och samhällslugnets motarbetare; men jag har trott och tror ännu, att den som icke äger den konsten att *tänka* redigt och att lika redigt *uttrycka* sig så, som han tänker, den bör afhålla sig ifrån alla försök att vilja vara författare; ty läsaren kan ej se in

i författarens hjerta: han har blott orden och ingenting annat att rätta sig efter, och han bör tro, att dessa äro tankarnes organ. Jag fann framställningen i denna skrift innehålla så falska principer och så farliga grundsatser för samhällslugnet, att jag ansåg denna skrift vara ett af de gröfsta missbruk af tryckfriheten, som hittills blifvit begångna, och min skyldighet, såsom rättskaffens medborgare, vara, att söka vederlägga den. Minst af allt kunde jag föreställa mig författaren vara en Svensk Militär; jag trodde mig snarare böra uppsöka honom bland den föregifna mängden af *anarkister, folkförörare, skrifvande Vandaler* och *förvridna filosofer*, med hvilka jag väl icke äger någon bekantskap, men måste likväl tro att de äro till, emedan de i så många skrifter blifvit anklagade.

Den som, i frågan om Sverige, der en lagkrönt Konung regerar, kan yttra sig: att *Despoten*, h. e. *Regenten*, måste, för att med säkerhet regera, inom Nationen underhålla söndring, och gifva *Armén ett intresse*, som är stridande mot Nationen; den som säger: att *Conskriptions-armén*, eller Folkets styrka, skall vara en motvigt mot den reguliera *Armén* eller *Regentens styrka*; den som förklarar: att *värfvade Arméer* äro genom uniformen och krigsagan isolerade från Staten och endast medel för högsta makten; den som säger åt en Allmänhet: att *Universitetet i Upsala* styres efter sådana *grundsatser*, som endast med en *fäkunnig Despots afsigter* kunna förenas, ehuru detta Universitet nu äger *H. K. H. KronPrinsen* till sin *Kansler*: den hör icke förundra sig, om han, åtminstone så länge han icke är namngifven, misstänkes af Samhällslugnets vänner, att hysa mindre patriotiska afsigter, och han är i alla fall obehörig att förklara foglige anmärkare vara *belackare*, hvilket är en undanflykt, som icke förbättrar saken och blott bevisar att gilliga motskäl icke äro att tillgå. Herr *Barons* ursäkt, att skriften var författad förr än en för *Svenska Folket* dyrbar hög *Person* ännu hade trädt på *Sveriges jord*, kan ej vara gällande. Det är ej det gömda manuskriptet, som förvillar: det är de tryckta, utspridda exemplaren, som kunna göra skadan. Tryckningen skedde likväl efter denna höga *Per-*

sons hitkomst, och var så mycket mer otjenlig, som hvilotiden varit ganska tillräcklig för nödiga förbättringar, hvilkas uraktlätande nu bevisar, att Herr Baronens ansett dem mindre nödiga, och i stället fullkomligen gillat sitt första manuskript. Jag tror ej heller att en författare skulle vid en domstol kunna försvara en förgriflig skrift dermed, att den vore författad för flera år tillbaka. Detta vore ett nytt sätt, för hvarje brottslig författare, att undångömma sig för lagen. Då Herr Baron numera uppgifvit sig vara författare, torde han tilläfsventyrs också böra veta, att det är jag, som varit anmärkare, icke mot honom, utan emot skriften. Men till honom sjelf tror jag mig nu till slut kunna göra den hemställan, huruvida det är väl öfverlagdt, eller ens passande, att i tidningar allmäneligen kungöra: *det Högberänte Person är, i behöfvets stund, säker om Herr Barons arm, till försvar af Hans rättigheter.* En utländning, som läste detta, skulle kunna tro, att någon fara vore å färde, och att högberänte Persons rättigheter voro ställda i fråga. Lyckligtvis veta vi att så icke är, och att en dylik händelse aldrig kan uppkomma; men om man kunde tänka sig in i en sådan möjlighet, så är likväl Svenska Folkets odelade kärlek och tillgifvenhet så stor och så oföränderlig, att antalet af de försvarande *armarna* skulle bli mer än tillräckligt för behöfvets, äfven om Herr Baronens egen, såsom då öfverflödigt, icke skulle i detta försvar deltaga; men det är också lika säkert, att *behöfvets stund* aldrig skall inträffa, och att Herr Baronens *arm* således icke heller skall behöfva att i detta ändamål någonsin påkallas. Stockholm den 30 Juli 1812.

CARL A. GREVESMÖHLEN.

Om Ministrar.

Hvar och en Regent, ehuru stor han än må vara, kan aldrig medhinna, att ensam öfverse alla styrelsegrenar, utan måste dervid biträdas af Ministrar, åt hvilka värden är anförtrödd af ärendenas gång. På dessa personers drift, skicklighet och redlighet beror be-

tydlig, huruvida något stort, gagneligt och nyttigt för Staten och Samhället uträttas. Deras egenskaper äga den största inflytelse på Statens både inre och yttre väsen; genom dem kan Staten förfalla; genom dem kan Staten upplyfta sig, från obetydlighet, till styrka, välstånd och anseende. Med högaktning nämner man ännu och skall alltid med högaktning och tacksamhet nämna en Sully, en Colbert, en Hertzberg, en Bernstorff, en Axel Oxenstjerna och flera stora Ministrar, som uppfyllt Regenters och Staters väntan. Men, de äro snart räknade, desse store män, som väckt beundran och varit värdige den plats de innehåft. Valet är så svårt, och tillgången på ämnen så knapp, att man fått räkna flera medelmåttiga, svaga och odugliga, mot en enda fullkomlig. Men — så har det gått och så skall det alltid gå, äfven i alla andra afseenden; ty hvarje stor och fullkomlig man är alltid att anse som en sällsamhet.

Om delningen af Departementer är riktigt gjord, och om Chefen eller Ministern för hvarje Departement äger det inseende deröfver, som han bör, så är verknings-kretsen för hvar och en ganska stor, och foljaktligen nyttan, som kan göras, ganska betydlig, liksom skadan, genom underlåten tillsyn, kan vara oersättlig.

På *Justitie-Ministern*, om hans verkningskrets är så utsträckt som den bör, ankommer lagarnes helgd och rättvisans behöriga skipande, tillika med upptäckande af de fel och brister, som i lagarna tarfva förbättring. Är han en driftig, kunnig och redlig man, så bör ingen orättvisa vara att befara; det är hans fel om den sker, åtminstone om den icke rättas.

På egenskaperna hos den Minister, som står i spetsen för utrikes ärendena, ankommer ofta valet af de steg som böra tagas när svåra och viktiga underhandlingar äro å färde med Utländska Makter. Han måste vara en djup och tänkande Statsman, med stora och vidsträckta kunskaper, mycken klokhets samt ett moget och klart omdöme; i annat fall är han icke vuxen sin plats.

Ministern för Inrikes ärendena måste äga en noga kännedom om landet, dess inverte hushållning, dess ekonomiska lagar, inritade

missbruk, nödiga förändringar m. m. Äger han ej denna kännedom fullkomligt, så skall han misstaga sig, missleda Regenten och göra skada i stället för nytta, försämma i stället att förbättra.

Krigs-Ministern måste sträcka sin omtanka till Fästningars, Flottors och Provinsers försvar: måste äga rådighet och skyndsamhet när faran är å färde: måste sörja för tropparnes fysiska och militäriska behof, att de bevaras för sjukdomar och ej vanvårdas om de såras: måste anstalta att Arméns behof alltid äro i ordning att tillgå, utan att dröja med deras anskaffande till dess att stunden är inne då de skola nyttjas, och måste dessutom vara väl underrättad om Rikets gränser, och de ställen som lättast kunna angripas m. m. Han har således en ganska vidsträckt befattning, som aldrig lemnar honom fredad för mödor och bekymmer, om han skall uppfylla sina viktiga pligter, bland hvilka också bör räknas, att utan veld befordra skickligheten och förtjensten.

Finans-Ministern måste, lika med Ministern för Inrikes ärendena, äga en vidsträckt statistisk kunskap: känna Hushålls-författningarne: Provinsernas läge, alster, hushållning, handel, förmåner och brister: känna Statens handels-intressen och relationerna med andra Stater: känna inhemska industriens framsteg, behof och nödiga förbättringar: känna beskattnings-verket och dess tillräcklighet, samt i hvad mån det är tryckande och möjligen kunde jemkas på en bättre fot, utan att minska Stats-inkomsterna: känna Rikets penningverk och myntväsende, samt vaxel-ärendena jemte hvad dermed gemenskap äger: känna möjligheten att öppna nya källor till rikedom och förkofran, till ökad industri, handel och åkerbruk, samt utvägar till deras understöd och förkofran. Med ett ord: han måste fullkomligen känna hela Statshushållningen, förstå att hushålla med Folkets krafter och att underlätta de svagare genom kloka hushålls-anstalter.

När, till alla dessa vidsträckta kunskaper, äfven oundgängligen fordras ett godt hjerta, redlighet och rättvisa, så må man ej förundra sig, att verkligen fullkomlige Ministrar så sällan funnits till; men det är en så mycket större fägnad för människovännen, att i häf-

derna uppsöka det lilla antal, som verkligen förtjena namn af stora män och redliga patrioter. Med Ministrarnes beställningar åtföljer också ofta hela obehaget af samtidens mindre tacksamhet. Deras anstalter misskännas: deras uppsåt misstänkes: deras tid och mödor offras ofta åt ett otacksamt Fädernesland, och enda trösten måste då sökas i deras egen inre öfvertygelse. Ofta är det också stora mäns öde att förföljas, och äfven att misskännas af de Regenter, hvilkas trogne tjenare de varit och hvilkas ära de velat förstöra. Äldre exempel sära tilläfvventyrs mindre än de nyare; och de förra äga ett slags rätt till förlåtelse af tidehvarfvets okunnighet. Galilé var i början för det han upptäckte solens gång och jordens hvila. Columbus lika så för det han förskaffade sin Konung en hel verldsdel. Cortez måste utstå många förföljelser, och då han ändtligen på gatan kunde genom folkhopen tränga sig fram till Carl V, som frågade hvem han var? svarade han: *Jag är den man, som förskaffat Eders Maj:t flera länder än han ärft af sina förfäder, och ändå förföljer man mig.*

Anarkister

har nu blifvit ett af de mest moderna ord på ett par år. Det är besynnerligt, att ord äfven kunna höra till modetonen. Man finner detta ord nästan i alla nuvarande skrifter, som utgifvas med pretention eller under något slags protektion; men om man skulle fråga författarne *hvad* de mena dermed, så veta de det icke: frågar man dem *hvilka* de mena dermed, så veta de det icke heller; och frågar man dem *hvilka skäl och orsaker* de äga till dessa beskyllningar, så veta de det ännu mindre, och lika så litet som de veta hvarföre frackarne äro kortare än förr, hvarföre halsduken skall skyla en bit af hakan, eller hvarföre så liten portion af sundt förnuft kommit på deras egen lott. De följa modet åt, och hafva antagit för en universal-term, att kalla alla dem för *anarkister*, som de tro vara farlige för darskapen, dumbeten och lasten. De förstå dermed ej dem, som skulle vilja förstöra Samhälle och Regering; ty de veta, att inga

sådana finnas, åtminstone ej bland författare. De mena blott dem, som vilja förstöra laster och oordningar, följaktligen dem, som äro — *redliga patrioter*, hvilket ord de ej begripa.

—————

Juridisk Fråga. (Insänd.)

Åger en förmyndare rättighet att sätta sin pupill i skuld?
 Denna fråga synes kunna besvaras både med ja och nej. Om en förmyndare för sin pupills räkning inköper fast egendom, på förmånliga villkor, och denna egendoms värde och köpeskilling skulle överskjuta den omyndiges penningkapital, så att något af köpeskillingen inestår: då har väl förmyndaren i ett visst afseende försatt sin pupill i skuld; men han har deremot i en lika proportion ökat hans egendom, och således icke försämrat hans villkor, utan i sjelfva verket förbättrat dem i samma mån som egendoms-köpet är förmånligt och gagnande för pupillen. Han har således icke underlåtit något af sin skyldighet. Men om förmyndaren, vid sitt anträde till förmynderskapet, emottager sin pupills med gäld behäftade fasta egendom, samt årligen, t. ex. i 8 år å rad, ökar denna skuld, t. ex. med 6, 7 eller 8 tunnor guld, utan att derom under tiden göra någon anmälan; då har en sådan förmyndare ej fullgjort sin skyldighet, och bör sjelf ansvara för hela den nya gälden, enligt den gamla regeln, att *ingen kan annans lott förverka*. Det enda han kan ursäktas, är, om egendomen, klokt styrd, ej kunnat betala räntan på gamla gälden, och denna ränta således utgjort en ny skuld; men han hade i alla fall bort i tid göra anmälan derom hos domaren.

—————

En af våra medbröder, som är Medicus, har ingifvit följande recept emot

Svartsjuka Män.

Den första regel, som en hustru bör iakttaga mot en svartsjuk man, är, att aldrig ogilla hos en annan samma fel, som hennes man

äger, och att aldrig berömma annat än det, hvari mannen är fullkomlig. Mannen bemödar sig ej att undersöka personen, men blott att tillämpa hans karakter, och han har deraf antingen glädje eller förtret, allt efter som han finner den mer eller mindre likställig med sin egen. Det minsta beröm en annan får, uppväcker hans svartsjuka; ty han ser då, att hustrun icke värderar blott honom allena; men berömmes hvad han ej äger, så blir han än värre; ty han ser då klart, att en annan i vissa afseenden äger företräde.

Den andra regeln är, att emot honom vara öppenhet: att tåla det han upptäcker hustruns företag: att säga honom rent ut alla sina afsigter, och att för honom hålla ingenting hemligt, icke en gång de minsta bagateller. En svartsjuk man har afsky för alla ögonkast och för hvisk-lekar, och om han ej får se i botten allt som sker, så fattar han genast en öfverdrifven fruktan, och anser hvarje hemlighet innebära ett förskräckligt ondt.

Hjelpa ej dessa begge utvägar, så är bäst att synas nedslagen och bedröfvad öfver den elaka tanka han har om sin hustru, och öfver den plåga han gör sig sjelf i anseende till henne. Det gifs många hustrur, som göra sig ett grymt nöje att göra *dem* svartsjuka, som älska dem; men hustrur af detta sinnelag drifva ofta detta nöje för långt och förstöra derigenom mannens hela ömbet, hvarigenom de ådråga sig allt det förakt, som en dylik ohöflighet förtjenar.

Slutligen gifs det också ett annat universal medel, som är, att sjelf spela den svartsjuka mannens roll, vända hans artilleri mot honom sjelf, och att iakttaga något tillfälle för att visa svartsjuka och att följa det exempel som han sjelf gifvit. Men dertill fordras att rollen spelas fullkomligen väl; ty i annat fall kan den fullkomligen misslyckas.

Nästkommande Torsdag utgifves följande blad häraf.

STOCKHOLM, Tryckt hos CARL DELÉN.

N:o 93 och 94.

Trompeten

eller

Krigsförklaring emot allt ondt.

Torsdagen den 6 Augusti 1812.

Supplement till den i Skandinavien införda artikel om
Hämnden. (Insändt.)

Denna artikel, införd i N:o 16 af veckoskriften Skandinavien, förtjenar mycken uppmärksamhet, och det vore önskligt att den kunde föranleda till vissa nödiga förbättringar. Likväl måste man medgifva, att hämnden icke *alltid* är en styggelse; ty den, som vill hämnas, äger ostridigt en viss grad af karakter; då deremot den, som *förlåter* allt, har alldeles *ingen*. Vid berättelsen om vissa politiska processer hade kunnat tilläggas, att en enda af dem kostade Statskassan en million R:dr, ehuru frågan endast var, om favoriten skulle heta A eller B.

Men många andra processer äro också af en besynnerlig beskaffenhet. Huru hängde det rätteligen ihop med processen på 1790 talet emot Extra Posten, angående en der införd artikel af Doktor Luther om Fan, hvilken artikel den okunnige anklagaren icke trodde vara skriven af Luther, utan af Extra Postens författare? Huru var processen emot Thorild beskaffad? hade han förtjent att dömmas till döden? Har man icke sett processer anställda af hämd, blott för det att den anklagade icke velat ingå i komplott med en hof, och hvarvid man var nödsakad att söka sig skäl af obestyrkta бага-

teller? Äro väl våra Fiskalers, ofta oformliga och förnuftslösa, påståenden en följd af dessa Embetsmäns nit, eller äro de det icke snarare af lycksökeri, hämd, elakhet, eller på befallning? Detta nit är lika med Tullnitet, der uppbördens ökande med rätt och orätt, och der beslag, rimliga och orimliga, öfver hufvud kallades nit, berömdes och uppmuntrades. Har väl Magasins-Direktionens reputation lidit genom Oxelbergs oförståndiga och okloka, men återkallade, memorial? Är Magasins-Direktionens reputation nu något bättre reparerad derigenom att Oxelberg undergått en månads fängelse vid vatten och bröd, samt att mista äran, än om, såsom fyra *värdige* Ledamöter i Svea Hof-Rätt sig yttrat, straffet fått hero vid 100 Daler S:mts böter, utan att förstöra Oxelbergs helsa och äfven hans timliga välfärd genom från varelsen från sin bruksrörelse och sitt jordbruk? Är nu Allmänheten fullkomligen öfvertygad, mer än förut, att Magasins-Direktionen är alldeles felfri? Var det Embets-iver eller hämd, som föranlät Stats-Sekreteraren Järta att obuden göra motion häröf, såsom en finans-fråga? Är processen emot Lagman Junbeck, med allt hvad dervid förefallit, annat än hämd, enär ingen genom hans åtgärd blifvit lidande? Jag gillar därför icke hvad han gjort, om angifvelsen är sann: jag talar blott om motivet för hans process. Är behandlings-sättet emot Herr Scheve annat än hämd och ett oförståndigt missbruk af Embets-myndighet, för att hämnas vissa inskränkningar i påstådda privata rättigheter? Jag säger därför icke, att dessa eller *alla* andra från hämden härflytande processer blifvit behandlade mot lag: derom måga andre dömma: jag säger blott i allmänhet, att lagen ofta är för hård; att domaren stundom varit än hårdare, och att driftjäderna, som satt rättegångarna i rörelse, ofta icke varit annat än hämd.

Skulle domaren få dömma, icke efter hvad som *skett*, utan efter hvad som *kunnat* ske, så skulle man snart kunna dömma en person till döden, för det han gått med laddad bössa, emedan han möjligen kunnat skjuta ihjel någon person, hög eller låg. Har väl någon skada träffat Samhället genom *Politiska Journalen* eller *All-*

männas Opinionens Organ? Jag försvarar ej dessa skrifter: jag säger hvarken att de böra lemnas obesträffade, eller att de äro ansedde mot Lagens bokstaf; jag säger blott, att den Lag, som utsätter fästning för den förre, och 800 R:drs böter för den andra, eller lika som för åtta människolif, synes vara för hård, då icke någon skada skett; ty allt straff synes böra vara proportioneradt till den skada, som brottet förorsakat. Jag säger vidare, att sjelfva Tryckfrihets-lagen är utan proportion, då den ålägger 3 à 600 R:drs böter för den Boktryckare, som underlåter att på tryckt skrift utsätta sitt namn; eller 6 gånger mer än för gäckeri med Guds Ord och Sakramenten: smädliga uttryck emot någon Person af det Regerande Konungahuset, eller emot Rikets Ständer, hvilka brott i samma Tryckfrihets-lag beläggas endast med 100 R:drs böter; hvaremot en Boktryckare plikt-fälles till dubbelt eller 200 R:drs böter, om han upptäcker en författares namn, hvilket likväl kostar honom endast $\frac{1}{4}$, om han tar den utvägen att bli hans åklagare vid domstolen, och der får honom upptäckt. Underligt är också, att det ena anklagas, och det andra icke. Ingen enda så farlig och anstötlig skrift har ännu utkommit, som *Militäriskt A B C*, och ändå är den icke anklagad. Jag säger vidare, att om andras ord få uttydas efter den följd de möjligen kunnat ha, men icke *haft*; så är hvarje ord farligt att säga eller skriva: hvarje ord *kan* hafva en elak påföljd: hvarje ord *kan* vara ett brott i dumhetens och elakhetens ögon, och hvarje ord *kan* anses vara stridande mot Lagen, då det är domaren fritt att gissa sig till uppsåt och möjligheter. Hvad återstår väl då af tryckfriheten? hvad — af den personliga säkerheten? Hvem skulle icke då kunna bli olycklig, blott för ett ord. Jag säger än en gång (må man rätt förstå mig!) att jag ej klandrar straff, ej gillar hvarje förhastadt, förmätet eller förfluet uttryck: ej anser Lagens kraf någonsin böra vara ofullkomnad; ty en lag bör ovillkorligen lydast, så länge den icke är återkallad; men jag önskar blott en rättskaffens proportion emellan brott och straff, och ett strängt förbud för den ena medborgaren, att pröfva den andras fördolda uppsåt, eller att gissa sig

till inträffande möjligheter, som kunna vara oräkneliga. Kan man väl taga för alldeles afgjort, att Guldsmeden Hellboms utlätelser på Riddarhus-torget den 20 Juni 1810 uppmuntrade menigheten till vidare våldsamheter?

Uppsåtet, i och för sig sjelf, ankommer på graden af de intryck, som föremålen åstadkomma, och dessa intryck åter bero på själens dåvarande belägenhet. Dessa äro olika hos olika människor, och ombytas lika så ofta som sjelfva idéerna. Derfor, och om uppsåtet rätteligen skulle bedömmas, borde en särskilt lag för hvarje medborgare vara stadgad. Detta bevisar huru omöjligt det är för den ena människan, att pröfva den andras uppsåt, och huru falska de lagar äro, som tillåta en sådan pröfning, hvilken ofta är ett vapen i hämdens hand.

Att bedömma storleken af ett brott, icke i anseende till sjelfva gerningen, utan till den personens anseende, som är förolämpad, tyckes också vara origtigt, så länge de mäktiges egna brott icke straffas högre än andras, i hvilket fall reciprociteten vore iakttagen. Mäktige män skulle då kunna använda all deras slughet, för att af alla de sammansättningar, som leda sig från samhälls-tillståndet, utgallra och nyttja alla dem, som lagarne lemnat till deras förmån. Denna utväg har likväl länge i flera länder varit det hemliga band, med hvilket de mäktige förstätt att fjättra de svaga, och som, äfven under vissa styrelseformer som ägt allt anseende af frihet, oförmärkt undangömt tyranniet för menighetens ögon. Strafflagarne, säger Montesquieu, äro ett bland de säkraste kännetecken, som utvisa en Nations lynne, grofhet eller odling. Skulle man, i anledning af våra strafflagar, göra slutsatser till national-odlingen, så blefve resultatet visst icke förmånligt.

Men huru kommer det väl till, att, ehuru 1734 års Lag be-lägger med ärans förlust den som gör mened då domaren honom ed ålagt, är likväl icke samma straff utsatt för en domare, som, tvert- emot sin aflagda domare-ed, fäller orätt dom af hat och illvilja, el-ler för vänskap, mutor och vinning? Han mister blott sitt embete,